

Előszó

Intézetünk a HMKK felkérése alapján elkészítette a Kulturális Stratégia c. dokumentumot. Az elmúlt időszakban arról kaptunk tájékoztatást, hogy a dokumentumot tanulmányozók körében kérdések merültek a „kötségátékonyság” címszóhoz kapcsolódó szövegrészek, szakmai javaslatok kapcsán. E visszajelzések alapján újra teljes terjedelmében átvizsgáltuk a szóbanforgó stratégiai anyagot. Ez természetes lépés, hiszen egy szakmai csoport a fejlesztési anyagok tekintetében csakis javaslatokat tehet, a döntéshozó számára elfogadható forma kialakítása a döntéshozás területéhez tartozik, a jónak és sikeresnek ítélt változat kialakításában szívesen közreműködünk.

A megfogalmazott észrevételek kapcsán két észrevételt szeretnénk a döntéshozók, a Stratégia gyakorlati alkalmazásában közvetlenül érintett intézményvezetők és szakértők figyelmébe ajánlani.

1.

A feladat újszerűsége és fontossága okán az elkészített anyag sok szempontot, sok továbblépési lehetőséget, sok gyakorlati kivitelezési eljárást foglal magába (az anyag például a fejlesztési területekhez kapcsoltan közel 40 kidolgozott programot is tartalmaz). Ez akarva-akaratlanul tömör, tézisszerű megfogalmazással is járt, s ez – adott esetben – félreértelmezéshez is vezethetett.

Ennek érdekében a fentiekben jelzett témakörben a szöveget még egyszer átvizsgáltuk, az értelmezéseket pontosítottuk.

2.

Mindazon véleményekkel kapcsolatban, amelyek a kulturális intézmények és programok gazdaságosságával, költségátékonyságával kapcsolatban fölmerültek, az alábbi pontosításokat szeretnénk tenni.

A kulturális intézmények működtetésében a finanszírozási kérdések több éve kényes és fontos témák, erre mindenki nagyon érzékenyen figyel, s ha ez a téma felmerül, akkor nagyon sok

kulturális szakember önkéntelenül is, úgymond reflexből is a legrosszabbra, „megszorításra”, forráselvonásra gondol. Ha elhangzik a „költséghatékonyság” kifejezés, akkor abból nagyon gyakran csak azt értjük ki, hogy:

- „egyre kevesebb pénz kap valaki, s többit szerezzé be ő maga”
- „pénzügy szempontból a kiadás legyen egyenlő a bevétellel (önfenntartó program).

Ezek a reakciók természetesek, ebben a térségben a kulturális szegmens soha nem volt túlfinanszírozott, és a „megszorítási politikák” természetesen módon vezettek ezekhez a félelmekhez, védekező magatartásokhoz.

Szeretnénk nagyon nyomatékosan hangsúlyozni:

- az általunk készített Stratégia alapvetően arról szól, hogy a Kultúrába a jelenleginél több (jóval több) pénz kell befektetni és nem elvonni.
- A „költséghatékonyság” és „gazdaságosság” kifejezést a fentiekben jelzett nagyon leszűkített pénzügyi értelemben (kiadás egyenlő bevétel) nem használjuk.

Az általunk megfogalmazott szakmai javaslat szellemisége és tartalma nem elvonásokra, erőforrásszűkítésre irányul, hanem a rendszer bővítésére, dinamizmusának, társadalmi szerepének fokozására. .

Javaslatunk lényege az, hogy a megyei kulturális értékek és intézmények rendszere a jelenleginél jóval nagyobb szerepet tud fölvállalni és betölteni a megye (és a térség) modernizációs, felzárkózási folyamatában, s természetesen a helyi, kistérségi közösségi identitások erősítésében is. A Stratégiai anyagban – a jelenlegi értékek és gyakorlatok megtartása mellett – jelentős mértékű **program és funkcióbővítést javasolunk, fokozatos bevezetéssel**. Sikeres bevezetés esetén ez a folyamat elvezethet ahhoz, hogy a több szinten beindult társadalmi fejlesztési folyamatban a Kultúra elnyeri azt a szerepet, amelyet értékei, társadalmi szerepe révén ebben a megyében be tud majd tölteni. Az a tény, hogy ebben a fejlődési modellben a Kultúra munkahelyeket is tud generálni, forrásbevonásra is képes lesz (a jelenleginél jóval nagyobb mértékben), szervesen együtt tud működni más ágazatokkal az nem óvatosságra és kivárára, hanem kezdeményezésre biztathat bennünket.

A „költéghatékonyság”, „gazdaságosság” fogalom ebben a szakmai keretben egészen más, mint a pénzek „ennyi ment ki - ennyi jött be” típusú számolása.

Gazdálkodási szemléletre abban az értelemben utal, ahogyan a mindennapi életben egyénként vagy családként is „gazdálkodunk”. Ha valamibe belefogunk, akkor igyekszünk számba venni mindazt amit a cél érdekében föl tudunk használni (nem csupán az anyagi erőt, hanem a munkaidőt és munkaerőt, a kapcsolatokat, a helyzeti előnyt, a társadalmi támogatottságot, a hírnevet és sok más). Amikor pedig elértük a célt, akkor a hasznokat is ilyen sokféle módon vesszük számba, nem csupán a termelt értéket, hanem a közvetlen hasznokat is (ezekből a kultúra terén különösen sokféle lehetséges). A társadalom menedzsmentben, a vidékfejlesztési gondolkodásban ez a gyakorlat a természetes, s célszerű a kultúra terén is mérlegelni fokozatos, az arra alkalmas területeken való bevezetését.

Egy érv a Stratégia kapcsán (a sok közül) amelyet megfontolásra ajánlunk:

Térségünkben, megyénkben az 1989 előtti időszakban a „kulturális Termék – Fogyasztó” kapcsolatban HIÁNY volt. Kevesebb könyv volt mint amennyit meg szerettünk volna vásárolni, kevesebb színházi előadás mint ahová elmentünk volna, kevesebb író-olvasó találkozó mint ahányra eljártunk volna és így tovább. Nem a kulturális termék kínálta magát, hanem **a Fogyasztó keresett minden fellelhető eseményt, kulturális értéket.**

Ma – a Fogyasztó szemszögéből!!! – nem hiány van, hanem TÚLKÍNÁLAT. Jóval több rendezvény van, mint ahányra el tudunk menni, sokkal több könyv van, mint amennyit meg akarunk vásárolni, sokkal több kiállítás mint ahányra elmehetünk stb. **A viszony megfordult, a Termék keresi a Fogyasztót.**

Ezt a viszonyt ma már nehezen lehet kezelni úgy, hogy egyre több Terméket kínálunk (amelyek egyébként egyre többbe kerülnek), mert a kínálati oldal folyamatos növelése nem tudja alapvetően megváltoztatni a viszonyt. Valami másra van szükség, hiszen nagyon sok megyei érték nem kerül forgalomba, mások nem jutnak el oda el kellene jutniuk. Az intézményünk által készített Stratégia erre próbál mérlegelhető, járható utat ajánlani. Ez egyfelől megyei, térségi érdek, másfelől pedig szerencsésen egybeesik azokkal az újabb

európai fejlesztéspolitikai elgondolásokkal, amelyek **a vidéki térség támogatására, lakosságmegtartó, lakosságnövelő erejének fokozására** irányulnak.

Hangsúlyosan jelezzük, hogy a jelenlegi megyei kulturális rendszer a maga paradigmája szerint tartalmas és gazdag rendszer, teljesítményeit messzemenően el kell ismerni. Stratégiai javaslatcsomagunk - szándékaink szerint - nem a jelenleg működő rendszer kritikája, hanem egy újabb paradigma mentén megalkotott, kreatív és versenyképes rendszer modellje, amely a kultúra szereplőnek és eseményeinek számát jelentősen megnöveli, a kulturális termékek skáláját lényegesen kibővíti, magát a kibővített rendszert pedig a térségi modernizációs és a térségi identitásépítési folyamat kulcsfontosságú, dinamikus, kreatív szereplőjeként tételezi.

Csíkszereda, 2013.július 5.

Dr.Biró A.Zoltán

Kutató, egyetemi oktató

A Munkacsoport vezetője